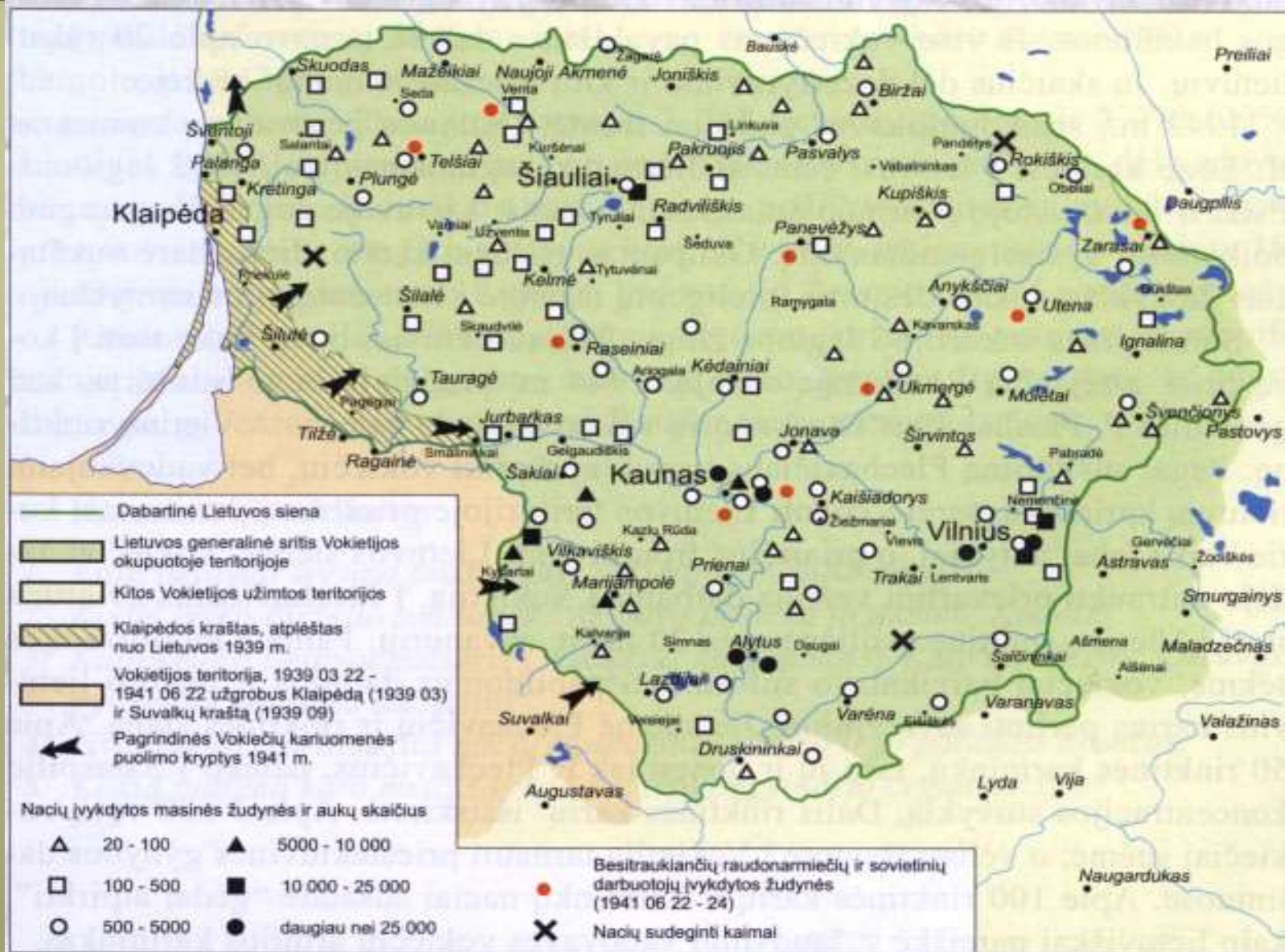

Nacių okupacija Lietuvoje 1941 06 22 – 1944/45m.

**Greta Praspaliauskytė
Kotryna Juzėnaitė
IVb**

Nacių okupacija Lietuvoje truko nuo Vokietijos karo su Tarybų Sąjunga pradžios 1941 m. birželio 22 d. iki Tarybų Sąjunga išstūmė Vokietijos kariuomenę 1944 m. viduryje - 1945 m. pradžioje.

Lietuva vokiečių okupacijos metais (1941–1944 m.)

1941 m. birželio 22 d. prasidėjo Vokietijos ir SSRS karas. Vokiečiai Raudonąją armiją iš Lietuvos išstūmė per 6 dienas.

Prasidėjus SSRS Vokietijos karui, LAF 1941 m. birželio 23 d. pradėjo sukilimą.

Lietuvos aktyvistų frontas
(LAF):

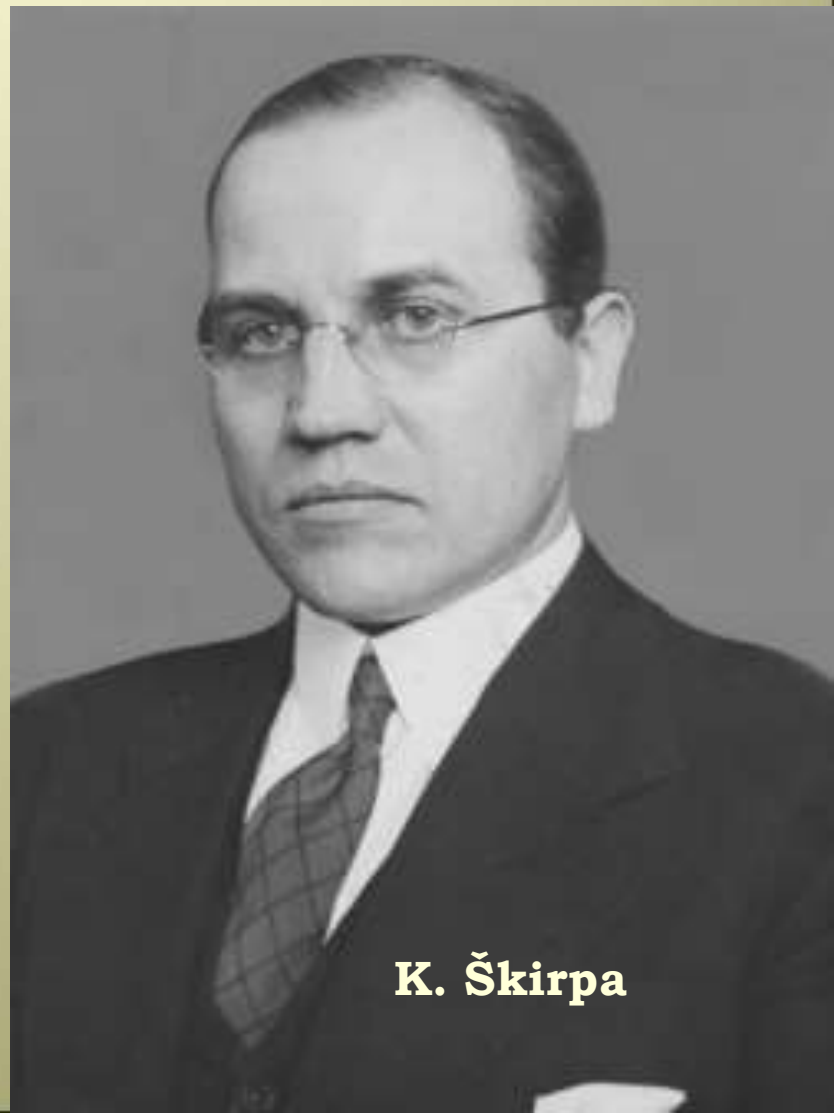
- 1. Saugojo tiltus ir kitus svarbius objektus;**
- 2. Apšaudė ir kitaip trukdė besitraukiantiems raudonarmiečiams;**
- 3. Suiminėjo pareigūnus;**
- 4. Talkino puolantiems vokiečiams;**
- 5. Užėmė radijo ir telefono stotis;**
- 6. Sutrikdė Raudonosios armijos ryšius;**

LAF – Lietuvos aktyvistų frontas - antisovietinio pasipriešinimo organizacija, veikusi 1940-1941 m. Pirmoji Lietuvos istorijoje organizacija dėl bendro tikslo – nepriklausomybės atkūrimo, sutelkusi įvairių politinių srovių bei pažiūrų žmones.

Organizacija įsteigta lietuvių politinių pabėgėlių 1940 m. lapkričio 17 d. Berlyne, Lietuvos įgaliotojo ministro ir pasiuntinio Vokietijoje Kazio Škirpos iniciatyva.

Atkurti nepriklausomybei palankios sąlygos SSRS Vokietijos karas.

Prasidėjus šiam karui LAF rengėsi sukilimui prieš SSRS.

K. Škirpa

Laikinoji Vyriausybė

1941m. 06 23d.rytą LAF'o įgaliotinis L.Prapuolenis paskelbė, kad sudaroma Laikinoji vyriausybė. Ministro pirmininko pareigos buvo pavestos eiti J.Ambrazevičiui (K.Škirpai vokiečiai neleido grįžti į Lietuvą iš Berlyno).

Vokiečiai nepripažino jokio lietuvių politinio savarankiškumo. Lietuvoje įsigali okupacinis režimas

1. Lietuva, Latvija, Estija ir Baltarusija buvo įtrauktos į **Ostlando Reicho komisariata**;
2. Sritį valdė generalinis komisaras; prie jo veikė Tarėjų institucija;
3. Vietinės valdžios pareigūnai buvo lietuviai;
4. Veikė vokiečių saugumo tarnyba (SD), gestapas ir pan.;
5. Kolonizacija (vok. atkėlimas);

Laikinoji Vyriausybė

Pirmiausia, LV išleido atsišaukimą “Į tautą”.

Atsišaukime pasmerkta bolševikinė okupacija ir komunistinė sistema, Vokietijai padėkota už išvadavimą, pareikšta pagarba žuvusiems už laisvę kovotojams ir deklaruota, kad Lietuva nori likti laisva ir nepriklausoma.

Lietuvoje pagrindinis vokiečių tikslas buvo Lietuvos ūkio ir žmonių potencialą padaryti Vokietijos karo mašinos dalimi.

Apie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą jie atsisakė net kalbėtis, kai tuo tarpu pagrindinis lietuvių tikslas buvo ją išlaikyti.

Skirtingi vokiečių ir lietuvių interesai lėmė augantį vokiečių spaudimą ir represijas.

Lietuvių rezistencija

- Rezistencinis pagrindis ėmė veikti iškart uždarius LAF'ą 1941m. 09 22d.
- Veikė tokios pagrindžio organizacijos, kaip: Lietuvių frontas, Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga, Lietuvos laisvės armija, Lietuvos vienybės sąjūdis. **Visos šios grupės 1943m.pabaigoje susijungė į Vyriausiąjį Lietuvos išsilaisvinimo komitetą** – VLIK'ą; jo primininku tapo Stepas Kairys.
- 1945m. 01 28d. Bolševikai užėmė Klaipėdą – prasidėjo antroji Lietuvos sovietizacija.

Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas (sutr. **VLIK**) – lietuvių organizacija, įkurta politinių partijų ir rezistencinių organizacijų atstovų steigiamajame susirinkime 1943 m. Kaune.

VLIK'o vadovai ir eiliniai nariai tikėjosi, kad, karui baigiantis, tarp SSRS ir Vakarų sąjungininkų kils konfliktas dėl Europos ateities ir Lietuvai pavyks atgauti laisvę.

Tikslas - taiki rezistencija

1. Stengėsi sulaukyti gyventojus nuo kolaboravimo;
2. Informavo apie nacių politiką;

Lietuvių rezistencija vokiečių okupacijos metais

Vokiečiams nepripažinus Lietuvos nepriklausomybės buvo sukurtos pagrindinės organizacijos

Lietuvos laisvės armija
(LLA) – slapta lietuvių tautinė, karinė ir politinė organizacija, siekusi atgauti Lietuvos nepriklausomybę ne tik politinėmis, diplomatinėmis priemonėmis

LLA įkūrėjas ir vadas

Kazys Veveruskis

Represijos prieš lietuvius

- 1. Šaudomi ūkininkai neatidavę pyliavų;**
- 2. Išvežami į koncentracijos stovyklas žmonės padedantys žydams, smerkiantys nacių politiką persekiojami.**

Teroras ir holokaustas ir kolaboravimas

Iš Vokietijos į Lietuvą atvyko specialios naikinimo grupės (Einsatzgruppen), kurios turėjo išžudyti komunistus, žydus, čigonus.

Bundesarchiv, Bild 183-B12290
Foto: o.Ang. | Juli 1941

Getas

1. Getų gyventojai gyveno ypač sunkiomis, žmogaus orumą žeminančiomis sąlygomis.
2. Žydai privalėjo prie viršutinių drabužių prisisiūti šešiakampes žvaigždes.
3. Jiems buvo draudžiama naudotis transporto priemonėmis, turėti radijo imtuvus, pirkti ir parsinešti į getus maisto, kuro, be leidimo išeiti iš getų, vaikščioti šaligatviais.
4. 1941-1944 m. getuose gyvenę žydai buvo palaipsniui sunaikinti.

Abteilung JUDENVIERTEL
SEUCHENFANG
Hier ist überprüfungs verpflichtet
sind zu sein, wenn sie in das Viertel
betreten. Sonstige Personen sind
nicht zugelassen.

Abteilung JUDENVIERTEL
SEUCHENFANG

Masinis žydų naikinimas

Lietuvoje prasidėjo atviras holokaustas

Žydų šaudymas 1941 m. birželio sukilimo metu, Kaune

ŽYDAS – JŪSŲ AMŽINAS PRIEŠAS!

Kas jums smalsi būtų, atsisakyti ir
budžetas? Žydai!

Kas vėmė budelį, Staliną? Žydai!

Kas Jūsų žmonas ir dukteris išpildė
ir išpildė? Žydai!

Kas šaltai ir šilumai visą Jūsų
prekabių? Žydai!

Kas labiausiai kalbėjo hospitaluose,
kad patis buvo nepasveikintam
pilingis? Žydai!

Kas Staliną pagaldėjo (ar sugriebė)
Jūsų tvirtas? Žydai!

Kas milijonus žmonių nekankino
NKWD rūpesis? Žydai!

Kas sukėlė karą? Žydai!

Kas kalbėjo milijonus žmonių darbe
suvykdė? Žydai!

Kas Staliną pagaldėjo (ar sugriebė)
Jūsų maisto šaltinis? Žydai!

Kas išvedė „iš namų“ sistemą,
kad jis dar tas, iš šaltinio? Žydai!

Kas pašėdėjo (ar reik, o dar
prigars? Žydai!

Kas pašėdėjo vienam ar
keliems milijonams žmonių, padidėjęs
kūnams sunkumais? Žydai!

Kas sugriebė, Staliną pagaldėjo
Jūsų darbotvarkę ir faktus,
kur jis atidėdėvė? Žydai!

Kas sugriebė, Staliną pagaldėjo
Jūsų maisto šaltinis? Žydai!

Kas turėjo visą geriausią žemę?
Žydai!

Kas smalsiai Jūsų šėis ir padarė
Jūs atgėdė? Žydai!

Kas išvedė ruožį į karą, patis
pašėdėdamas „iš šaltinio“? Žydai!

Kas pašėdėjo ir šaltinio
teroro sistemos? Žydai!

Kas milijonus išvedė, o
rikiškai ir geriausią rydovą? Žydai!

Kas, pagal Staliną, visą, suklijo Jūsų
maistui ir (rankas)? Žydai!

Kas, pagal Staliną, visą, suklijo Jūsų
darbų ir gyvybių? Žydai!

Kas, pagal Staliną, visą, suklijo
Jūsų maistui kalbės, kad Jūs
sugriebėte maisto padaryti
sujungimą? Žydai!

Kas išvedė milijonus NKWD
kankintam maistui ir Jūsų šaltinis
suklijo maistui? Žydai!

STALINAS IR ŽYDAI – TAI YRA
VIENA DIDELĖ MEKŠŲ GAUJA!

1. Vokiečių propagandistai įrodinėjo, kad žudynės yra vietinių gyventojų keršto žydams akcijos.

2. Karo metais visi laikraščiai buvo pilni kurstančių straipsnių, įrodinėjimų, kad žydai yra didžiausi piktadariai.

3. Lietuvos gyventojų dauguma smerkė žudynes, o jose dalyvavusius lietuvius paniekinamai vadino "žydšaudžiais".

Darbo tarėjo J. Paukščio privačia informacija per trejus nacių okupacijos metus Lietuvoje buvo sugaudyti 75.000 darbininkų ir išvežti į Vokietiją. Daugelis jų dėl įvairių konfliktų su naciais darbų prižiūrėtojais buvo atsidūrę koncentracijos stovyklose. Dachau koncentracijos stovykloje žuvusiųjų tarpe buvo per 5.000 lietuvių, Flossenburgo stovykloje apie 3.000 žuvusiųjų lietuvių.

Apytiksliau skaičiavimu koncentracijos stovyklose viso žuvusiųjų buvo apie 17.000 darbininkų.

Ūkis

- **Vokiečių monopolinėms bendrovėms buvo perduoti vadinami be globos likę ūkiai (išvežtųjų, žydų ir pan.);**
- **Pirmas denacionalizacijos aktas paskelbtas 1943m.;**
- **Vokiečiai, norėdami išreikalauti pyliavas, ėmėsi represijų – kartais buvo rengiamos parodomosios egzekucijos – atrenkami 3-5 ūkininkai, nedavę pyliavų, ir viešai sušaudomi.**

**Nuo 1941 m. Lietuvoje veikė sovietinių
partizanų būriai, kurie ypač suaktyvėjo
1943-1944 m.**

- 1. Šių būrių pagrindą sudarė lėktuvais permesti ar iš Baltarusijos atkeliavę kovotojai, tarp jų ir lietuviai.**
- 2. Lietuvoje komunistinių partizanų būrius papildydavo nuo mirties iš getų pasprukę žydai.**
- 3. Partizanai savivaliavo:**
 - rinkdami maistą, drabužius,**
 - žudė lietuvius, dirbusius vokiečių įstaigose ar savivaldos institucijose;**
- 4. Gyventojai į juos žiūrėjo įtariai.**

Darbo jėga

Valdžia reikalavo Lietuvos darbo jėgos potencialą panaudoti darbams Vokietijoje arba karo tarnybai fronte.

Pagal paskelbtas taisykles 15ha ūky turėjo likti vienas darbingas žmogus, o kiti turėjo būti atiduoti Vokietijos ūkiui.

Vokiečių policija apsupdavo bažnyčias, teatrus, kinus ir prievarta pasiimdavo darbui tinkamus žmones.

**VOKIEČIŲ KARYS
KARIAUJA DĖL
TAVĖS, DIRBK DĖL
JO**

*Nacių propagandinis
plakatas. 1942 m.*

Kultūra

Spauda. Kaune leistas LAF'o dienraštis "Į laisvę" 1942m. pabaigoje turėjo sustoti, nes vokiečiai nebedavė popieriaus. Į savo rankas buvo perimta ir "Naujoji Lietuva". Tik Kaune buvo leidžiami savaitraščiai "Ūkininko patarėjas" ir "Karys".

Kultūra

Knygų taip pat išleista labai nedaug: B. Brazdžionio poezijos rinktinė, Maironio “Pavasario balsai”.

Knygos dienos šviesą išvysdavo tik kyšių dėka.

Vadovėliai nebuvo spausdinami.

Palyginus laisvai veikė opera, teatras, baletas.

Maskvos pogrindis

Opi Lietuvos problema buvo partizanų – teroristų siuntimas iš Sovietų Sąjungos. Per fronto liniją permetami partizanai terorizavo vietinius gyventojus, o už banditizmą vokiečiai represavo Lietuvos žmones.

Jie taip pat užpuldavo vokiečius. Ten, kur sovietiniai partizanai nušaudavo vokiečių karius, gestapas keršydavo vietiniams gyventojams, sudegindamas trobesiuose visas ūkininkų šeimas.

Maskvos pogrindis

Labiausiai
išgarsėjo 1944m.
birželio 3d.
Pirčiupio kaimo
sunaikinimas –
vokiečiai sudegino
Pirčiupių kaimą
su visais 119
gyventojų - net
kūdikius ir
senokus.

Nacių terorų aukos

- **17.000 darbininkų, dezertyravusių iš darboviečių Vokietijoje, įkalintų koncentracijos stovyklose ir ten žuvusių**
- **11.000 ūkininkų, pilnai neatlikusių pyliavų, sušaudytų bei žuvusių koncentracijos stovyklose**
- **13.000 dezertyravusių iš karinės transporto, pagalbos bei sargybos dalinių, sušaudytų bei mirusių koncentracijos stovyklose**
- **4.000 įvairių sporadinių egzekucijų aukos**
- **45.000 VISO žuvusių nacių okupacijos 1941—1944 metais.**

Literatūros sąrašas

- <http://www.partizanai.org/a-damysis-lietuvos-gyventoju-aukos-ir-nuostoliai-antrojo-pasaulinio-karo-ir-pokario-1940-1959-metais/lietuvos-gyventoju-nuostoliai-spaudos-duomenimis>
- http://lt.wikipedia.org/wiki/Naci%C5%B3_okupacija_Lietuvoje
- Lietuvos istorijos konspektai. Marius Jovaiša. 2003
- Lietuvos istorija. Arūnas Gumuliauskas 1993